

ОСВІТА ЯК ЦІННІСТЬ ТА ЦІННОСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Зоряна Гнатів – кандидатка філософських наук, доцентка кафедри музичного мистецтва Львівського національного університету імені Івана Франка

Освіта – широка соціальна сфера з високими місіями, завданнями, функціями, цінностями. Еволюційний розвиток освіти – складний творчий процес. Нові виклики суспільства вимагають нових зусиль у пошуках ефективних відповідей на вимоги часу, адже постійна небезпека з огляду сьогоднішніх реалій чинить негативний вплив на всю життєдіяльність та навколишнє середовище, відтак зазнають значних змін різні сторони освітнього процесу.

Сьогодні, з огляду на всі події сучасності, багато чого буде переоцінено як і в житті людства, так і в освіті. Безперечно, що це певна точка біфуркації, після якої відбуватимуться великі світові зміни. Саме стиль життя і системи цінностей характеризують сучасні верстви суспільства. Парадигма світосприйняття змінює і парадигму освіти. Бо освіта – це про «світ», це про світогляд, це про культуру. Вона залишається могутнім рушієм життя і тоді, коли світ завмирає в тенетах пандемії чи війни і в такі складні часи дозволяє наочно бачити тих свідомих, мислячих, освічених громадян, які завдяки своєму розумінню, своїм навичкам, своїм цінностям виконують ті настанови, які протидіють поширенню вірусу чи зла.

Погоджуємося з твердженням, що освіта призначена для того, щоб дати початкові знання культури, формуючи поведінку в дорослому житті і допомагаючи у виборі можливої ролі в суспільстві. «У широкому сенсі слова, освіта – процес або продукт формування розуму, характеру або фізичних здібностей особистості. У технічному сенсі – це процес, за допомогою якого суспільство через школи, коледжі, університети та інші навчальні заклади цілеспрямовано передає свою культурну спадщину – накопичене знання, цінності та навички від одного покоління – іншому» [1, с. 12].

Розвиток і функціонування системи освіти забезпечує освітня політика, яка є вагомим інструментом впливу держави на освіту та, безумовно, повинна відповідати потребам суспільства та держави. У документі «Державна освітня політика: сутність поняття, системність, історико-політичні аспекти» зазначено, що «у всі часи держава приділяла особливу увагу системі освіти, яка в різних соціально-економічних і соціокультурних умовах виконує соціальне замовлення на формування особистості. Тому ідеали людини сучасної Америки або України так само відмінні один від одного, як обидва вони відмінні від ідеалу людини, що його формувала система освіти фашистської Німеччини. Пильна увага держави до системи освіти зумовлена тим, що остання отримує державне замовлення на формування

особистості визначеного типу. А керівництво нею держава здійснює через державну освітню політику» [2].

Викликами часу сучасної освіти, попри пандемію та війну, є її перехід до особистісно-орієнтованого навчання; реформи соціальної політики, які б забезпечили навчання та кар'єрне зростання в залежності від здібностей, а не від походження та багатства батьків; формування морально-етичних цінностей суспільства; впровадження ефективного процесо-орієнтованого управління освітою, яке передбачало б керівництво процесами, а не людьми; опора на якісну вітчизняну педагогічну спадщину, українську природо доцільну педагогіку, власну освітянську традицію, введення національних надбань у європейський і світовий освітній простір.

Мудрі керівники, наставники творять успішну генерацію молодого покоління. Розширювати світогляд, навчати цінностей, тонко та мудро балансує між сталими цінностями та розмаїттям і плюралізмом нових, виховувати чутливість та повагу до оточення, розвивати мислення, переходити від передачі знань до їхнього творення, оцінювати не заради показників, а заради розвитку, критично аналізувати події, які впливають на життя, означає давати той компас, який допомагатиме прокладати шлях в такому невизначеному світі. У зв'язку з цим проблема формування конкурентоспроможних громадян з високим рівнем емоційного інтелекту, які вміють реагувати на суспільні зміни, продукувати інноваційні ідеї, нарощувати інтелектуальний капітал впродовж всього життя набула ще більшої актуальності.

Виховання у студентів навчального закладу вищої освіти здатності працевлаштуватися після закінчення навчання, пізнати свою екзистенцію та жити у злагоді з нею та усім світом, всебічно розвивати та вдосконалювати себе упродовж усього життя, ставати вмілим керівником та генератором ідей успішної фахової діяльності, досягати мистецтва жити і творити – бажаний цільовий напрям сучасної професійної підготовки.

У цьому контексті актуалізується проблема розвитку емоційної культури як одна із психологічно важливих. Емоційний інтелект поруч з високою загальною культурою є тими ключовими факторами, які визначають успішність особистості теперішнього і майбутнього. Будь-який спеціаліст у майбутньому – це учасник/ організатор/ керівник інтенсивних людських комунікацій, які є рушійною силою розвитку людської цивілізації. Формування рівня емоційного інтелекту засобами естетики входить у структуру феномену освіченості, що формує картину буття теперішнього і майбутнього.

Естетичне виховання, складаючи основу формування успішної освіченої особистості, повинно в сучасному просторі освіти займати першочергову роль. Бо естетичне – це саме та світла сторона серця, перемога якої окреслює життя кожної людини, суспільства, цивілізації.

«Педагогічна спільнота констатує «наявність прірви» між непроминучими цінностями вітчизняної та світової культури й цінностями підростаючого покоління, яке виявляється нездатним до досягнення кращих надбань, критичного аналізу й правильної оцінки якості отриманої інформації» [3, с. 7]. Тому, формуючи молоде покоління на засадах любові, добра, краси, мистецтва, продовжуючи традиції естетичного вчення геніальних творців світового та українського буття Аристотеля і Платона, Г. Сковороди і П. Юркевича, В. Сухомлинського і Г. Ващенко, Т. Шевченка та І. Франка, М. Лисенка та М. Леонтовича, С. Миропольського та І. Зязюна та багатьох інших українських та зарубіжних просвітителів, філософів, педагогів, психологів, мистців, не дивлячись на розмаїття тлумачень понять «естетична культура», «естетичне виховання», в основі будь-якої діяльності повинні лежати загальнолюдські, духовні цінності та моральні імперативи.

Висновки. Єдність психологічної, педагогічної, філософської, управлінської підготовки з акцентом на проблемах естетичного виховання, емоційної культури, естетотерапії розглядаємо як можливість спрямувати фахову підготовку на досягнення ціннісних орієнтирів особистісного життя і професії, сформувати рефлексивне мислення, перспективу вирішення проблем людини та її буття.

Відтак, в освіті, як і в будь-якій іншій сфері, при формуванні професіонала будь-якої галузі основою залишаються питання цінностей, моральності і духовності, наповнення красою внутрішнього та зовнішнього світу, адже як зазначав ректор Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка професор Валерій Скотний: «Головне – бути Людиною». І сьогодні як ніколи, в час відчайдушної боротьби українського народу за своє право на життя, поширення сили духу та віри в перемогу, мудрого та ціннісного, високого та піднесеного, красивого та доброго є свідченням екзистенціальних, культурних, соціальних, ментальних характеристик українського народу.

Список використаної літератури

1. Ортинський В. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 472с.
2. Педагогічна освіта у світлі реформ та викликів: матеріали Першої науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 250 с.
3. Соколова А. Внесок Я. А. Мамонтова у розробку питань теорії і практики формування естетичної культури особистості: монографія. ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2017. 138 с.